

بولتن پناهندگان

شماره سوم

نگاهی به وضعیت بهداشت و درمان پناهجویان،
پناهندگان و مهاجرین افغانستانی در ایران

آبان ماه ۱۴۰۱

سازمان دفاع از قربانیان خشونت

www.odvv.org

پیشگفتار:

سازمان دفاع از قربانیان خشونت، به عنوان تشکلی غیردولتی، غیرسیاسی و غیرانتفاعی، دارای مقام مشورتی خاص با شورای اقتصادی اجتماعی ملل متحد است که فعالیت خود را در سال ۱۳۶۷ آغاز کرده است. این سازمان با توجه به عضویت در ائتلاف‌های بین‌المللی از جمله شورای توانبخشی بین‌المللی برای حمایت از قربانیان شکنجه و در راستای مأموریت خود همواره حمایت از تمامی اقشار جامعه را در دستور کار خود قرار داده است و بدون تبعیض و به دور از فضا سازی سیاسی اقدام به حمایت از این گروه‌ها از جمله پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی نموده است. برای حصول این هدف، سازمان به صورت مستقل و همچنین در چارچوب تفاهم‌نامه‌های دوجانبه و سه جانبه پروژه‌های مختلفی را در سال‌های گذشته برای حمایت از این اقشار به سرانجام رسانده است. لذا در همین راستا، و برای آشنایی بیشتر با وضعیت این اقشار، سازمان در نظر دارد تا شرایط پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی را در ایران مورد بررسی کارشناسانه قرار داده تا بتوان با تصویری کامل از وضعیت آنها حمایت بهتر و مؤثرتری را نیز برای این گروه‌ها فراهم نمود.

در شماره نخست این کتابچه تحلیلی، وضعیت کلی پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی در ایران و شرایط زندگی آنها مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در شماره دوم این بولتن وضعیت آموزش این گروه‌ها بررسی شد. در این شماره نیز وضعیت بهداشت و درمان آنها مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

فهرست

۳.....	مقدمه.....
۵.....	دسترسی اتباع افغانستانی در ایران به سیستم بهداشتی و درمانی.....
۱۲.....	چالش‌ها و مشکلات اتباع افغانستان در حوزه بهداشت و درمان.....
۱۶.....	پیشنهادات.....
۲۰.....	جمع بندی.....
۲۴.....	منابع و مأخذ.....

ایران یکی از کشورهایی بوده است که به دلیل موقعیت جغرافیایی خود همواره درگیر مسائل مرتبط با آوارگان و پناهندگان به ویژه از کشور افغانستان بوده است. علیرغم اینکه به ویژه در سال‌های اخیر ایران، خود با مسائل عدیده اقتصادی و اجتماعی درگیر بوده، اما همواره با اتخاذ سیاست درهای باز این امکان را به آوارگان کشور افغانستان اعطا کرده است تا در ایران پناه بجویند. در واقع از سال ۱۳۵۸ تا امروز، ایران تقریباً به طور دائم میزبان بیش از سه میلیون مهاجر و پناهنده بوده و در دوره‌هایی این رقم به بیش از چهار میلیون نفر بالغ شده است (صادقی، ۱۳۹۰: ۱۰۱). هرچند این پذیرش قبل از جمهوری اسلامی ایران نیز وجود داشته است، ولی با انقلاب اسلامی روند مهاجرت اتباع خارجی به خصوص اتباع افغانستان به ایران شدت گرفت.

با وجود ارائه خدمات در حد توان دولت جمهوری اسلامی ایران، گسیل این تعداد پناهجو به ایران به ویژه بعد از خروج بدون برنامه ایالات متحده آمریکا از افغانستان در تاریخ ۳۰ اوت ۲۰۲۱ و روی کار آمدن طالبان، زیرساخت‌های مختلف از جمله بیمارستان‌ها و مراکز ارائه خدمات بهداشتی و درمانی در ایران را با چالش‌هایی مواجه نموده است. از سوی دیگر شرایط زندگی پناهندگان افغان نیز متأثر از معرفی

طرح هدفمند کردن یارانه‌ها، رکود اقتصاد جهانی و تشدید تحریم‌های بین‌المللی بوده که منجر به تورم و نتیجه‌ی آن افزایش چشمگیر قیمت اقلام و خدمات مختلف بوده است. با توجه به فقدان شبکه کمکی و سایر اقدامات حمایت‌های اجتماعی، معیشت اکثریت پناهندگان، به علت پایین بودن درآمد و عدم دسترسی به خدمات مالی و اعتباری که در اختیار جامعه‌ی میزبان قرار دارد، در معرض خطر بیشتری قرار گرفته است. این مسائل در کنار هم باعث شده‌اند که وضعیت سلامت و بهداشت پناهجویان، پناهندگان و مهاجرین افغانستانی با مشکلاتی مواجه شود و این مشکلات دامن جامعه میزبان را نیز بگیرد. لذا در این تحقیق ضمن بررسی دسترسی اتباع افغانستان به سیستم بهداشتی و درمانی، چالش‌های موجود در این حوزه نیز بررسی و پیشنهادهای ارائه می‌گردد.

دسترسی اتباع افغانستانی در ایران به سیستم بهداشتی و درمانی

در ابتدای ورود مهاجرین افغانستانی به ایران، به دلیل سیستم ضعیف بهداشت و درمان در این کشور و نیز تفاوت سیستم زندگی آنها با ایران، بیماری‌های واگیردار نیز به کشور راه پیدا کرد و در نتیجه هزینه زیادی به سیستم درمانی تحمیل شد تا این بیماری‌ها کنترل گردد. در حال حاضر نیز برای جلوگیری از گسترش بیماری‌های واگیردار، مانند سل و کرونا بدون در نظر گرفتن وضعیت اقامتی اتباع

افغانستانی، خدمات درمانی به این بیماران به صورت رایگان ارائه می‌گردد.

در شرایط کنونی، بجز بیماری‌های واگیردار که همه از جمله اتباع افغانستان همانند اتباع ایرانی خدمات یکسانی را دریافت می‌کنند، یکی از مهم‌ترین برخوردهایی که میان بیمارستان‌ها و مراکز درمانی ایران همواره نمود داشته است مشکلات اقتصادی پناهندگان و مهاجرین افغانستانی، نداشتن بیمه همگانی و عدم توانایی بخش قابل توجهی از آنها در پرداخت هزینه درمان می‌باشد. بیمارستان طبق مرامنامه خود موظف به پذیرش بیماران هستند اما در نهایت در موارد قابل توجهی موفق به وصول هزینه بستری به ویژه جراحی‌های مهم نمی‌شوند. این مسئله دولت ایران و آژانس پناهندگان سازمان ملل متحد را بر آن داشت تا اقدام به بیمه همگانی پناهندگان آسیب‌پذیر کنند. این بیمه که در نوع خود برای اولین بار در جهان اجرایی می‌شود از سال ۲۰۱۶ آغاز گردیده است و در سال جاری نیز نزدیک به ۱۲۰۰۰۰ پناهنده آسیب‌پذیر به صورت رایگان در این طرح ثبت نام شده‌اند. اما با این وجود هنوز عده کثیری، به ویژه اتباع ثبت نام نشده، جدیدالورودین و یا کسانی که به عنوان آسیب‌پذیر شناسایی نشدند، در طرح شامل نشده و یا به دلایل مالی امکان ثبت‌نام به صورت آزاد در طرح‌های بیمه را نداشته‌اند. لذا این مشکل کماکان به صورت قابل توجهی به قوت خود باقی است.